

Pécsi Református Kollégium Általános Iskolája
OM azonosító: 027413
7630 Pécs, Engel János József utca 15.
Tel./Fax: 72 210-800 E-mail: altiskola@refipecs.hu

EGYHÁZI ÉNEK

4-5. évfolyam

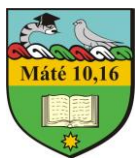
helyi tantárgyi tanterve

A bevezetés tanéve: 2020/2021

A bevezetés évfolyama: 4. évfolyam

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: Humán munkaközösség

2020.

Pécsi Református Kollégium Általános Iskolája
OM azonosító: 027413 ☒ 7630 Pécs Engel János József u. 15.

EGYHÁZI ÉNEK
4-5. évfolyam
Helyi tantárgyi tanterv

A tantárgy órakerete:

<i>Évfolyam</i>	<i>Heti órakeret</i>	<i>Évi órakeret</i>	<i>Kerettantervi órakeret</i>	<i>Helyi tervezésű órakeret</i>
4.	1	34	34	34
5.	1	34	34	34

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

Az egyházi ének tantárgy kialakításáról: MRE 2005. évi II. tv. 31. § (1) - (3) bek.
31. § Református közoktatási intézményben: (1) A Nemzeti alaptanterv, illetve a kerettanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló jogszabályokban megfogalmazott hitoktatás tantárgy a hit- és erkölcstan és az egyházi ének tantárgy keretében valósul meg. Ezen tantárgyak óraszámát nem vehető figyelembe a tanuló kötelező és választható óraszámának napi és heti összegzésekor. (3) Az egyházi ének tantárgy iskolatípusonként legalább két évig rendes tantárgyként, tanrendbe iktatottan heti 1 órában kötelező, más órával nem helyettesíthető és nem vonható össze. (6) A hit- és erkölcstan, illetve az etika osztályzata, valamint az egyházi ének értékelése bekerül a bizonyítványba.

Az egyházi ének tantárgy bevezetéséről: Zs-96 /2006 MRE Zsinati határozat az egyházi ének tantárgy bevezetéséről

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A Magyarországi Református Egyház Zsinata 2006. májusában a Zs-96/2006 sz. határozattal fogadta el az Egyházi ének tantárgy Kerettantervi ajánlását. A helyi tanterv ennek alapján készült.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 2. sz. mellékletében kiadott 2.2.15 tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló az 5/2020. (I.31.) Korm. rendelet módosításával.

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: Humán munkaközösség

BEVEZETÉS

A Magyarországi Református Egyház az egyházi éneket önálló tantárgyként a rendszerváltás óta először 2004-ben szerepeltette. A heti egy órás, egy éves egyházi ének tanterv a Református Pedagógiai Intézet gondozásában született meg. Ezzel nagy hiányosságot törlesztettünk. Egy évvel később, 2005-ben a Zsinat az 1995-ös közoktatási törvényének módosításával előírta az egyházi ének tantárgy bevezetését és oktatását a református egyházi fenntartás alatt működő alap- és középfokú közoktatási intézmények számára. Az egyházi ének oktatása a hit- és erkölcstan órákkal együtt több jelentős pedagógiai célt szolgál református iskoláinkban.

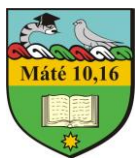
A tananyag döntő részben az 1948-as, hivatalban lévő énekeskönyvből válogat. (Énekeskönyv magyar reformátusok használatára. Szerkesztőbizottság elnöke: Dr. Csomasz Tóth Kálmán.) Kiegészítésképpen ajánljuk a 2006-ban a Kálvin Kiadó gondozásában megjelent, „Az Úrnak zengjen az ének” című hivatalos ifjúsági énekgyűjtemény használatát (szerkesztette: Berkesi Sándor). A törvényhez illeszkedő, új tanterv összeállításában a tananyag kiválasztása során figyelembe vettük az életkori sajátosságokon és a tantárgyi célrendszeren túl a rendszerváltás előtti debreceni református kántorképző tanfolyam gyülekezeti ének tantárgyának követelményét, mint a '48-as református énekeskönyv anyagának oktatásához készült egyetlen zsinórmértéket, illetve az elmúlt évtizedek himnológiai kutatási eredményeit.

A tanterv készítői az alkalmazó pedagógusok és intézményvezetők véleménye alapján az általános iskolák esetében a tantárgy bevezetését – egyúttal jelen tanterv alkalmazását – a 4. és 5. évfolyamon javasolják. Középiskolák esetében négy évfolyamos képzésnél a kezdő 9. évfolyamban, hat évfolyam esetén a 7. és 9. évfolyamon javasolják. Nyolc évfolyamos középiskolák számára megfontolásra ajánljuk az 5. és 9. évfolyamon való alkalmazást. Azon iskolák, amelyek hagyományosan több évfolyamon oktatják az egyházi ének tantárgyat önálló tárgyként, az iskola pedagógiai programjában szereplő helyi tantervnek megfelelően javasoljuk a továbbiakban is a működést, a tananyag és a tanterv összevetésével. Hiszen jelen tanterv csupán a törvény minimumszintjét hivatott kiszolgálni. Amennyiben az intézményvezető vagy a szaktanár jelen tanterv alapján saját, több éves tantervét módosítani kívánja, a tanterv összeállítói és a Református Pedagógiai Intézet felajánlja szakmai segítségét.

A tanterv Függeléként egy táblázatot közlünk, mely ajánlást ad a pedagógusoknak arra, hogy az egyes témákban milyen egyházi énekek kiválasztására látunk lehetőséget jól felkészült, a hitoktatás és a korábbi énektanítás eredményeképpen több éneket ismerő osztályközösségek tanításakor.

Célok és feladatok

- Zeneértő és -érző képesség fejlesztése segítségével a személyes hit és az osztályközösség gyülekezeti jellegének megerősítése, illetve az önmegismerésre, empátiára, kommunikációra való nevelés.
- A gyülekezeti ének sajátos összetevőinek megismertetése.
- A gyülekezeti éneklés megszerettetése, az élményekből fakadó kollektív és egyéni

éneklési kedv felkeltése, az éneklési kultúra továbbfejlesztése.

- A zenei hallás fejlesztésével a zenei emlékezet és képzelet fejlesztése.
- A történelmi időszemlélet kialakítása, az összefüggések felismertetése, megláttatása egyes történelmi korok és stíluskorszakok segítségével.

Követelmény

A tanulók

- Az órákon elsajátított énekek kijelölt versszakait tudják óráról órára szöveggel versként és énekelve egyaránt, lehetőleg fejből, megszólaltatni.
- Legyenek tájékozottak az énekekhez kapcsolódó teológiai, himnológiai alapfogalmak terén.
- Tudják megfogalmazni vagy illusztrálni az ének rájuk gyakorolt hatását, a kiváltott gondolatokat.
- Tudjanak közösen és egyénileg az énekek tartalmának, üzenetének megfelelően kifejezően énekelni a tanult énekeket lehetőleg fejből, egységes hangszínnel.
- Tudjanak tanári segítséggel tájékozódni 3# - 3b előjegyzésig az ismert énekek körében a kezdőhang, ambitus, hangnem vonatkozásában.
- Tudjanak tájékozódni a gyülekezeti énekek stíluskorszakaiban. Stílusjegyek, szerzők alapján tudják behatárolni az egyes korszakokat.
- Tudják elhelyezni a tanult énekeket az egyházi év rendjében és az istentisztelet menetében.
- Tanári irányítással tudják analizálni – majd szintetizálni – az énekek kisebb-nagyobb zenei elemeit – motívum, frázis, tonalitás, ritmika, hangnem, dinamika, tempó –, s ennek segítségével megfogalmazni kifejező szerepüket.

Tovább lépés minimális követelményei

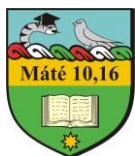
A tanult énekek több mint felének legalább szövegszintű, fejből való ismerete. Az egyházi év ünnepeinek ismerete, és azoknak a tanult énekekkel való összekapcsolása.

Módszertani alapok

Mindenek előtt le kell szögeznünk, hogy az egyházi ének tantárgy oktatójától a tanterv alkalmazása megkívánja az ének-zene oktatásának metodikai alpmunkáinak ismeretét.

Ezen alapismereteket fontos kiegészítenünk az alábbi református énekek tanításához kötődő módszertani javaslatok alapján:

1. Csomasz-Tóth Kálmán – Gárdonyi Zoltán: Egyházzenei Vezérfonal I.
2. Berkesi Sándor: Te néked zengek éneket – gyülekezeti énekiskola

Általános módszertani elvnek javasoljuk, hogy a tanórán az ének üzenetének egészére világítsanak rá, akkor is, ha a kötelező minimum csak 1-2 versszak. Ennek hasznos módszere a tanulási fázisban több versszakkal való énekeltetés.

Feltételek

- Lehetőség szerint ének-zene szaktanterem /lemezjátszó, magnó, video, zongora vagy harmónium – esetleg orgona, vonalrendszeres tábla/
- Református énekeskönyv (Szerk. Csomasz Tóth Kálmán 1948.)
- CD segédanyag (Pl. Református énekek hangzó tára CD sorozat a ReZeM kiadásában)
- Tanári segédkönyveknek kiemelten ajánlott:
  1. Csomasz Tóth Kálmán: A református gyülekezeti éneklés
  2. Csomasz Tóth Kálmán: Dicsérjétek az Urat
  3. Berkesi Sándor: Te néked zengek éneket – gyülekezeti énekiskola
  4. Dobszay László: A magyar népének I.
  5. Szénási Sándor: Ünnepeink – a református egyházi év
  6. Hagyomány és haladás. Csomasz Tóth Kálmán válogatott írásai születése 100. évfordulójára.

Zenehallgatás

- Református énekek I– II– III–IV. (Református énekek a Zeneakadémián, Periferic kiadó, Bp.)
- A ReZeM által kiadott CD-k
- A magyar népének népzenei felvételeken (8 kazetta) (Kiadója)
- Az énekek különböző kórusfeldolgozásai

Tematika, ünnepkörök, témák:

A tanév során végigkísérhetjük az üdvtörténeti ünnepeket az alábbi témabeosztásban.

Október: reformáció, hit, bizalom Istenben:

November: advent, Krisztus eljövetele, várása, róla szóló próféciaák:

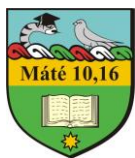
December: karácsony:

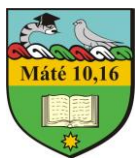
Január, február: újesztendő, Jézusról és tetteiről, életéről

Március: böjt, bűnbánat, könyörgések, nagyhét

Április: húsvét, feltámadási énekek, Krisztusban való új élet

Május: mennybemenetel, pünkösd, Szentlélekről, az egyházzal és a misszióról szóló énekek

4. évfolyam

Az évfolyamok anyagában nem részleteztük külön, de az órák elején ráhangolódásként bibliai és ifjúsági kánonok tanulása, éneklése ajánlott. Ezzel nem csupán az órára történő ráhangolódást segítjük, hanem a többszólamúság élményével is megajándékozunk az osztályközösségeket.

Óraszám: heti 1 óra, évi 36 óra

Tartalom: 6 zsoltár, 19 dicséret = 25 ének

	Tananyag	Óraszám
1.	Bevezetés	1
2.	Az iskola választott énekei, Himnusz, Szózat	3
3.	Az istentisztelet részeinek énekei	4
4.	Reformáció ünnepe	3
5.	Az egyházi év és ünnepei	1
6.	Hitmélyítő énekek	1
7.	Adventi és karácsonyi énekek	3
8.	Félévi ismétlés	2
9.	Genfi zsoltárok	4
10.	Bűnbánati énekek	1
11.	Nagyheti és húsvéti énekek	2
12.	Magyar zsoltárparafrázisok	4
13.	Áldozócsütörtöki és pünkösdi énekek	2
14.	Év végi ismétlés	3
	Összes óraszám:	34

1. Bevezetés - 1 óra

Tartalom: Az egyházi ének a különböző korokban - Ószövetség, Újszövetség, középkor, reformáció, a gyülekezeti ének fogalma / Csomasz Tóth Kálmán: A református gyülekezeti éneklés (Református egyházi könyvtár XXV. Kötet, Bp. 1950.) 14-35, 68-103. alapján)

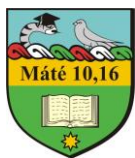
Dobszay László: A magyar népének I. (Veszprémi Egyetem, 1995.) 7-18. alapján Esetleg: Az osztály korábbi oktatási programjának ismeretében néhány korábban megtanult ének közös felidézése

2. Az iskola választott énekei - 3 óra

Tartalom: A 151. dicséret, a 278. dicséret 8. verse vagy 487. dicséret 2. verse, Himnusz, Szózat

3. Az istentisztelet részeinek énekei - 4 óra

Tartalom - Kezdő: 161., 165.
- Imádság, bűnbánat: 475.
- Hálaadó 225.

4. Reformáció ünnepe - 3 óra

Tartalom: A 25., 90. zsoltár és a 390. dicséret 1. verse

5. Az egyházi év és ünnepei - 1 óra

Tartalom: A református egyházi év ünnepei /Szénási Sándor: Ünnepeink – a református egyházi év (Kálvin Kiadó, Bp. 1997.) 7-37., 58., 71./

6. Hitmélyítő énekek – 1 óra

Tartalom: A 299. dicséret 1. verse / Ld. irodalom! / Zenehallgatás

7. Adventi és karácsonyi énekek - 3 óra

Tartalom: A 312., dicséret 1., a 315. és 326. dicséret 1. és 2. verse

8. Félévi ismétlés – 2 óra

Tartalom: Félévi ismétlés: fogalmak, szerzők, korszakok, zsoltárok, dicséret

9. Genfi zsoltárok - 4 óra

Tartalom: A 42., 65., 89., 134. zsoltár 1. verse

10. Bűnbánati énekek - 1 óra

Tartalom: A 460. dicséret 1. verse

11. Nagyheti és húsvéti énekek – 2 óra

Tartalom: A 341., 353. dicséret 1. verse

12. Magyar zsoltárparafrázisok – 4 óra

Tartalom: A 236., 254., 255., 278. dicséret 1. verse

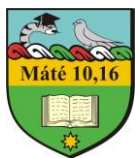
13. Áldozócsüdtörtéki és pünkösdi énekek – 2 óra

Tartalom: A 358., 374. és a 463. dicséret 1. verse.

14. Év végi ismétlés – 3 óra

Tartalom: Az egyházi év, fogalmak, szerzők, korszakok, zsoltárok, dicséret

5. évfolyam

Óraszám: heti 1 óra, évi 36 óra

Tartalom: 6 zsoltár, 17 dicséret, 10 ifjúsági ének, 3 szertartási ének = 36 ének

	Tananyag	Óraszám
1.	Év eleji ismételés	1
2.	Nemzeti ünnepekre	2
3.	Reformáció ünnepe	3
4.	Az istentisztelet részeinek énekei	3
5.	Szertartási énekek	1
6.	Adventi és karácsonyi énekek	3
7.	Félévi ismételés	2
8.	Genfi zsoltárok	5
9.	Napszaki imádságok	4
10.	Nagyheti és húsvéti énekek	2
11.	Ifjúsági énekek	5
12.	Év végi ismételés	3
	Összes óraszám:	34

1. Év eleji ismételés, énekkincs felmérése - 1 óra

Tartalom: Az előző évben tanult énekek áttekintése

2. Nemzeti ünnepekre - 2 óra

Tartalom: A 385., 399. dicséret 1. verse

3. Reformáció ünnepe - 3 óra

Tartalom: A 46. zsoltár és a 380. dicséret 1. verse

4. Az istentisztelet részeinek énekei - 3 óra

Tartalom:

- Kezdő: 167.
- Szentlélekért könyörgő: 370.
- Záró: 196.

5. Szertartási énekek – 1 óra

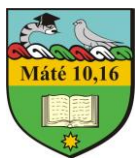
Tartalom: Invicatio, Responsorium, Benedicamus... A Protestáns Graduál tételei, az óprotestáns istentiszteletek szerkezeti áttekintése /

6. Adventi és karácsonyi énekek - 3 óra

Tartalom: A 301. és a 318. dicséret 1. verse illetve a 316. dicséret 1. és 2. verse

7. Félévi ismételés - 2 óra

Tartalom: fogalmak, szerzők, korszakok, zsoltárok, dicséret

8. Genfi zsoltárok - 5 óra

Tartalom: A 23., 66., 81., 84., 105. zsoltár 1. verse

9. Napszaki imádságok – 4 óra

Tartalom: A 491., 488., 500., 503. dicséret 1. verse

10. Nagyheti és húsvéti énekek – 2 óra

Tartalom: A 337., 185. dicséret 1. verse

11. Ifjúsági énekek – 5 óra

Tartalom: Ajánlott a „Az Úrnak zengjen az ének” című hivatalos ifjúsági énekgyűjtemény használata Zenehallgatás

12. Év végi ismétlés – 3 óra

Tartalom: Az egyházi év, fogalmak, szerzők, korszakok, zsoltárok, dicséret